

Lietuvos Respublikos Seimo nariams

2024 m. liepos 10 d., Nr. 24–072VK

DĖL TRANSPORTO PRIEMONIŲ PRIVALOMOSIOS TECHNINĖS APŽIŪROS RINKOS LIBERALIZAVIMO

Lietuvos verslo konfederacija, viena didžiausių verslo organizacijų Lietuvoje, savo veikla siekia sąžiningos konkurencijos sąlygų ir ūkio subjektų konkurencijos teisės užtikrinimo Lietuvoje. Šiuo konkrečiu laišku siekiame atkreipti Jūsų dėmesį Lietuvoje sudaromas reikšmingas patekimo į rinką kliūtis teikti transporto priemonių privalomosios techninės apžiūros paslaugą ir **kviečiame palaikyti Transporto veiklos pagrindų įstatymo Nr. I-1863 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIVP-3537 ir lydinčiuosius teisės aktų projektus (toliau – Įstatymų projektai).**

Faktinė situacija Lietuvos transporto priemonių privalomosios techninės apžiūros srityje yra tokia, kad transporto priemonių privalomąsias techninės apžiūras atlieka 10 įmonių, šios 10 privalomosios techninės apžiūros paslaugą teikiančių įmonių Lietuvą yra pasidalinusios į 10 teritorinių vienetų, kiekviename teritoriniame vienetė veikia atitinkamai viena įmonė, dėl ko įmonės nekonkuruoja teritoriniu aspektu. Įmonės taip pat teikia paslaugas tomis pačiomis kainomis, tad pagal kainą taip pat nekonkuruoja. **Dėl to galima laikyti, kad techninės apžiūros rinkos nėra, o yra valstybės sprendimu sukurtų dešimt zonų, kuriose veikia po atitinkamą monopolistą.**

Norinčiam įeiti į „rinką“ ūkio subjektui reikėtų, kad valstybė paskelbtų konkursą steigti dar vieną techninės apžiūros centrą, tuomet ūkio subjektas turėtų investuoti savo lėšas jį įrengti, pasisamdyti darbuotojus, gauti reikalingas akreditacijas tikintis laimėti konkursą. Nelaimėjus konkurso, tektų visą fizinį kapitalą perduoti ir patirti daug sąnaudų.

Pažymėtina ir tai, kad visos privalomosios techninės apžiūros paslaugų teikimo rinkoje veikiančios įmonės yra apsijungusios į Lietuvos techninės apžiūros įmonių asociaciją (toliau – Asociacija). Asociacijai priklauso Centralizuotoji techninės apžiūros duomenų bazė (toliau – CTADB), prie kurios yra reikalinga prieiga norint teikti paslaugas, ir kuria naudojasi Asociacijos nariai. CTADB nėra valstybės registras, todėl įstatyminis reglamentavimas jam netaikomas. CTADB turi tvarkytoją – Asociaciją.

Potencialus rinkos dalyvis, norėdamas Lietuvoje teikti transporto priemonių privalomosios techninės apžiūros paslaugą, privalėtų pateikti dokumentus, kuriais įrodoma galimybė naudotis CTADB. Įmonė, kuri nepriklauso Asociacijai, neturi teisės gauti prieigos prie CTADB ir negali įvykdyti šio reikalavimo, o Asociacija neprivalo priimti naujų narių ir todėl iš esmės turėtų svertą apriboti ūkio subjektą nuo patekimo į „rinką“. Pati Asociacija turėtų įrankį neįsileisti potencialių konkurentų.

Apibendrinant faktinę situaciją, ūkio subjektui siekiant patekti į šią „rinką“ turėtų būti paskelbtas konkursas steigti papildomą techninės apžiūros centrą, dėl to turėtų spręsti atsakingos institucijos, kad tokiam centrui yra reikmė. Konkurse dalyvaujančios įmonės turėtų gauti prieigą prie CTADB iš Asociacijos, taip pat atitikti visus kitus konkurse keliamus reikalavimus, kuriems atitikti reikėtų ženklių investicijų, kurios taptų kaštais nelaimėjus konkurso. Dėl to nuo 1994–1995 m., kuomet pagal nustatytą teritorinį suskirstymą buvo įkurti techninės priežiūros centrai, joks naujas ūkio subjektas į šią rinką neįžengė. **Trumpai tariant, privalomosios techninės apžiūros „rinka“ šiuo metu yra visiškai uždara, ir net atsiradus teorinei galimybei į ją įeiti naujam subjektui, šiuo metu „rinkos“ dalyvius vienijanti Asociacija tam galėtų užkirsti kelią.**

Lietuvos verslo konfederacijos nuomone, toks reguliavimas pažeidžia Konkurencijos įstatymo 4 str. („Viešojo administravimo subjektų pareiga užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę“) ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 ir 102 str., reglamentuojančius konkurencijos taisykles, draudžiančius bet kokius susitarimus, sprendimus ar suderintus veiksmus, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurių tikslas ar poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškreipymas vidaus rinkoje, draudžiančius piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi vidaus rinkoje.

Taigi, privalomosios techninės apžiūros rinkoje veikiančios įmonės nekonkuruoja teritoriškai, nekonkuruoja pagal kainą ar teikiamų paslaugų kokybę, o pateikimą į rinką saugo valstybinis reguliavimas ir kiti rinkos dalyviai.

Svarbu atkreipti dėmesį ir į Konkurencijos tarybos (toliau – KT) nuomonę. Pastarosios nuomone, valstybinės techninės apžiūros paslaugos teikimas nepasižymi tokia ypatinga specifika, kad joje negalėtų veikti daugiau nei keletas ūkio subjektų ar kad tik vienas ūkio subjektas tam tikroje teritorijoje galėtų neterminuotai teikti šią paslaugą. KT nuomone, dabartinis teisinis reglamentavimas ir toliau nesudaro galimybių varžytis dėl teisės veikti šioje rinkoje, todėl situacija, kuomet Lietuvos transporto priemonių techninę apžiūrą vienoje zonoje atlieka viena įmonė, 1994 m. laimėjusi apžiūros vykdytojo parinkimo konkursą, tebėra ydinga. KT taip pat laikosi nuomonės, kad sudarius sąlygas naujiems ūkio subjektams įžengti į privalomosios techninės apžiūros paslaugų rinką, galėtų mažėti paslaugų kainos ir augti kokybė. KT, neturėdama kompetencijos teisiškai įpareigojančiais veiksmais keisti padėtis, pasiūlė Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Susisiekimo ministerijai svarstyti galimybes tobulinti techninės apžiūros ir su ja susijusių paslaugų teikimo sistemą, atsisakant kelių transporto priemonių privalomąją techninę apžiūrą vykdančių įmonių skaičiaus ribojimo ir keičiant šių įmonių išsidėstymo šalies teritorijoje kriterijus. Deja, Susisiekimo ministerija nepritaria Konkurencijos tarybos nuomonei ir neketina imtis jokių veiksmų, kad ūkio subjektų konkurencijos laisvė šioje rinkoje būtų užtikrinta.

Dėl visų šių priežasčių LVK sveikina Seimo narių iniciatyvą sudaryti teisinį pagrindą privalomosios techninės apžiūros rinkos liberalizavimui ir ragina visus Seimo narius palaikyti įstatymo projektus pateikimo stadijoje. Kadangi privalomosios techninės apžiūros paslauga nepasižymi jokia ypatinga specifika, kuri sąlygotų reikmę riboti šios rinką, priėmus siūlomą reguliavimą, tikėtina, augtų privalomosios techninės apžiūros paslaugos prieinamumas ir mažėtų paslaugos kaina. Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinis direktorius

Emilis Ruželė